

Romano Amerio: pacifizmus nie, univerzalizmus áno!

Branislav Krasnovský

6. apríla 2021 ✝ Cirkev

„Svätý Otče, otroctvo je lepšie ako vojna! Zachráňte nás pred vojnou.“ Takto sa rozplakal taliansky mladík po bombardovaní Ríma v roku 1943. Pius XII. reakciu tohto mladého muža považoval za šialenstvo. Dnes takýto prístup pápeža musí súčasného liberálneho katolíka ohromiť. Prečo pápež nechápe mladého muža, zúfaleho z prejavov brutálneho násillia? Jednoducho z dôvodu katolíckeho učenia – hovorí švajčiarsky filozof a teológ Romano Amerio. Ľudský život, bez ohľadu na to, či sa to niekomu páči alebo nie, nie je najvyššou hodnotou.

Romano Amerio na stránkach svojho diela *Iota unum* tvrdí, že vojnu považujú za najväčšie zlo len tí, ktorí kladú dôraz na ľudské pozemské ciele a nie na večný život. Ich hlavným cieľom je baviť sa a v takom prípade je vojna a smrť pre týchto ľudí naozaj katastrofou.¹

Odsudzovanie vojny vždy, všade a za každých okolností nie je presné. Tradičné katolícke učenie rozlišuje niekoľko princípov spravodlivej vojny. Po zbraniach možno siahnuť, keď sa závažne a dlho porušujú základné ľudské práva, keď sa vyčerpali všetky ostatné prostriedky, keď sa vyvolávajú ešte horšie neporiadky, keď je oprávnená nádej na úspech a keď nie je možné rozumne predvídať lepšie riešenia.²

Takisto treba brať do úvahy, že podmienky oprávnenej obrany vojenskou silou podliehajú prísny podmienkam morálnej oprávnenosti. Vyžaduje sa, aby škoda spôsobená útočníkom národu alebo spoločenstvu národov bola trvalá a istá, aby sa všetky ostatné prostriedky, ako tomu urobiť koniec, ukázali nepoužiteľné alebo neúčinné, aby sa vyskytli spolu seriózne podmienky na úspech, aby použitie zbraní nemalo za následok väčšie zlá a neporiadky ako je zlo, ktoré sa má odstrániť.³

Hodnotenie týchto podmienok morálnej oprávnenosti patrí rozvážnemu úsudku tých, ktorí majú zodpovednosť za spoločné dobro.⁴ Toto je v skratke realizmus a milosrdenstvo Cirkvi.

V Romanovi Ameriovi však netreba vidieť vojnového propagátora. Práve naopak, Romano Amerio tvrdí, že staršie vojny možno ľahšie považovať za oprávnené ako dnešné moderné vojny, ktoré postihujú celé národy a cielene spôsobujú najvyššie straty civilnému obyvateľstvu.

Na začiatku storočia bol alkohol za volantom len ľahkým priestupkom. Cesty boli prázdne a automobilov bolo málo. Zlo, ktoré dokáže spáchať opitý vodič sa stupňuje v časoch, keď je veľa automobilov. Podobne je to aj s vojnou. Vojna v ére moderných zbraní a zbraní hromadného ničenia je vážnejším morálnym problémom, ako bola vojna v časoch stredoveku.

Vďaka francúzskemu panovníkovi Ľudovítovi XIV. a francúzskym revolucionárom v 19. storočí získala vojna totálny charakter. Do armády sa začali odvádzať povinne mladí muži, vznikla branná povinnosť. Od roku 1793 rukovali do francúzskej revolučnej armády všetci muži vo veku 18 – 25 rokov a postupne tento francúzsky model prebrali aj ďalšie európske armády. Všeobecná branná povinnosť kráča ruka v ruke s posilňovaním francúzskeho absolutizmu (Ľudovít XIV. a jeho heslo „Štát som ja“) a takisto s posilňovaním myšlienok republiky a národného štátu, kde sú občania vnímaní ako bunky jednotného organizmu.⁵

Pokiaľ ešte v stredoveku bolo možné povedať, že obyvatelia nepociťovali výrazne negatívnym spôsobom vojny ktoré sa viedli, pretože tieto vojny sa niesli v znamení časovo ohraničených výprav a nemali totálny charakter, v čase rozvoja národných štátov to už možné nebolo. Hans Hermann Hoppe v knihe *Demokracia – Boh, ktorý zlyhal* tvrdí, že totálna vojna súvisí s identifikáciou občana a štátu, čo je charakteristické pre republikánske a demokratické režimy. V monarchii sa vojna vnímala skôr ako súkromná záležitosť panovníka.

Romano Amerio tvrdí, že katolík sa na začiatku 21. storočia stretáva s paradoxom v prípade súčasnej modernej a najmä asymetrickej vojny. Na jednej strane vidí, že Cirkev povoľuje spravodlivú vojnu. Na druhej strane chápe, že jednou z podmienok spravodlivosti je umiernenosť. Ale má vláda bojovať proti bezohľadnému nepriateľovi umierneným spôsobom? Nestratí tak šancu na víťazstvo? Ak bude bojovať umiernené, riskuje úplnú porážku, ak nebude bojovať umiernené, dostáva sa do rozporu s učením Cirkvi.

Príslušník pápežských zuávov, špeciálnych jednotiek Pápežského štátu,
zdroj: wikiemdia commons

Ako vyriešiť tento paradox? Katolicizmus odmieta pacifizmus v mene náuky o spravodlivej vojne. II. vatikánsky koncil v dokumente *Gaudium et spes*, (Dokument Pastorálnej konštitúcie o Cirkvi) vytyčuje vzťah medzi Cirkvou a okolitým svetom. Cirkev sa nechce uzatvárať sama do seba, ale otvára sa svetu, pretože problémy sveta sú aj problémy Cirkvi.

Dokument sa venuje dôstojnosti ľudskej osoby a jej spoločenskej úlohe vo svete, konkrétnym problémom dnešného sveta, pričom sa dotýka otázok dôstojnosti manželstva a rodiny, kultúry, hospodárskeho rozvoja, solidarity medzi národmi a mierových snáh. Dokument odmieta preteky v zbrojení, hospodársku nerovnosť medzi národmi, dôrazne sa stavia proti potratom a aj proti regulácii pôrodnosti.

Platí, že pokiaľ bude hroziť vojna a súčasne nebude existovať medzinárodný orgán s potrebnými právomocami a dostatočnou mocou, nie je možné uprieť vládám právo na nevyhnutnú obranu, pokiaľ sa vyčerpajú všetky mierové možnosti.

Svet suverénnych a demokratických národných štátov však nie je svetom Romana Ameria. Práve naopak, Amerio patrí ku kritikom súčasných politických predstáv a tvrdí, že je potrebné, aby sa ľudstvo zrieklo súčasného barbarstva a vytvorilo dokonalé spoločenstvo národov na základe katolíckej tradície a úvah katolíckych autorov v duchu, aký načrtli pápeži Lev XIII. a Benedikt XV. Romano Amerio navrhuje tretiu cestu medzi radikálnym pacifizmom a militaristickým nacionalizmom a etatizmom.⁶

¹AMERIO, Romano: *Iota Unum. Analiza zmian w Kościele Katolickim w XX wieku*. 2009, 904 strán, s. 524.

²KKC 2243.

³KKC 2309.

4KKC 1897.

5AMERIO, Romano: Iota Unum. Analiza zmian w Kościele Katolickim w XX wieku. 2009, 904 strán, s. 526.

6AMERIO, Romano: Iota Unum. Analiza zmian w Kościele Katolickim w XX wieku. 2009, 904 strán, s. 533.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/romano-amerio-pacifizmus-nie-univerzalizmus-ano/>